

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F O R R E L I G I O N O G K U L T U R •

74. ÅRGANG

22. DESEMBER 1962

A V I N N H O L D E T :
SOLRENNING (FRA «LILJA») - INTERVJU MED PETER
SCHINDLER - KONSILET: FØRSTE RUNDE FORBI - OBSERVA-
TØRENE ER MEDI - AV JULENS LITTERATUR - MARIA-
BOGEN - HAN SOM KOMMER - FILM: MIRAKLET - BLIKK
PÅ TIDEN - UTLANDET - SMÅSTOFF

NR
24

NESTE NUMMER UTKOMMER 12. JANUAR 1963

JULE OG NYTTÅRSGUDSTJENESTER

ST. OLAVS KIRKE, Akersv. 1.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse — Pontifikalmesse m. preken av biskop Mangers.
 1. *Juledag*: Kl. 8 — 8.30 — 9: Messe.
 Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).
 Kl. 11: Levittmesse.
 Kl. 19: Andakt.
 2. *Juledag*: Kl. 9 — 9.45: Messe.
 Kl. 11: Høymesse.
 Ingen aftenandakt.
Nyttårsaften kl. 19: Takkegudstjeneste m. preken av biskop Mangers.
 1. *Nyttårsdag*: Kl. 9 — 9.45: Messe.
 Kl. 11: Høymesse.
 1. *Fredag*: 4. januar: Kl. 19: Høymesse.
 Søndag 6. januar: Herrens Åpenbarings fest.
 Kl. 7 — 9: Messe.
 Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).
 Kl. 11: Levittmesse.
 Kl. 19: Andakt.

ST. HALVARDS KIRKE, Urtegt. 29.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse.
 1. *Juledag* kl. 9: Sangmesse.
 Kl. 11: Høymesse m. preken.
 Ingen aftenmesse.
 2. *Juledag* kl. 8.30: Dialogmesse.
 Kl. 11: Høymesse.
Nyttårsaften kl. 19: Takkegudstjeneste.
 1. *Nyttårsdag* kl. 8.30: Dialogmesse.
 Kl. 11: Høymesse.
 Ingen aftenmesse.

ST. DOMINIKUS KIRKE, Neuberggt. 15.

Julaften:
 Kl. 16: Barnegudstjeneste.
 Kl. 24: Midnattsgudstjeneste.
 1. *Juledag*:
 Kl. 10: Dialogmesse med preken.
 Kl. 11.30: Høymesse.
 Kl. 18: Vesper og sakramentsandakt.
 2. *Juledag*:
 Kl. 8.15, 9 og 11.30: Dialogmesse.
 Kl. 10: Høymesse (uten preken).
 Ingen aftenandakt.
Nyttårsaften:
 Kl. 19: Takkeandakt med preken.
Nyttårsdag:
 Kl. 8.15, 9 og 11.30: Dialogmesse.
 Kl. 10: Høymesse.
 Ingen aftenandakt.

GREFSEN KAPELL, Gløds vei 23.

1. *Juledag* kl. 8.30: I. messe, kl. 9: II. messe, kl. 9.30: III. messe.
 2. *Juledag* og 1. *Nyttårsdag*:
 Gudstjenester som på søndagene.

MARIAKIRKEN, Nyvn. 17, Stabekk.

Julaften:
 Kl. 16: Barnegudstjeneste.
 Kl. 24: Midnattsmesse.
 1. *Juledag*:
 Kl. 8.30: Stille messe.
 Kl. 10.30: Høymesse.
 Kl. 17: Andakt.
 2. *Juledag* kl. 9.40: Stille messe.
Nyttårsaften kl. 19.40: Takkeandakt.
 1. *Nyttårsdag*:
 Kl. 8.30: Stille messe.
 Kl. 10.30: Høymesse.

ÆGYPTEN—PALÆSTINA

20/2—17/3 1963. Flyreise fra Kbh., 26 Dage d.kr. 2.900.

Pastor Bjørn Højbo, Kbh., indleder Dagene med Foredrag. Reisen ledes teknisk af Pastor Paul d'Auchamp, Aakirkeby.

Alle Oplysninger og Program fra
 Annie Rastrup, Amagerbrogade 45, Kbh. S.

ST. OLAV

*ønsket alle sine lesere,
 annonsører og medarbeidere
 en velsignet jul!*

JULETREFESTER I OSLO

Fredag 11. januar: Kl. 16.30 for større barn.
 Lørdag 12. januar: Kl. 16.30 for mindre barn.
 Søndag 13. januar: Kl. 20 for voksne.

R.I.P.

Vår alles kjære
 KNUT JOSEF

døde plutselig fra oss.
 Fredrikstad 13/11 1962.

Azora Kristiansen (mor) og søsken.

Tidlig brast ditt blide øie
 ung du sank i graven ned
 da Gud Fader i det høie
 kalte dig til himlens Fred.
 Be for ham.

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 23. DESEMBER (4. s. i advent): Ep. 1. Kor. 4, 1—5. Ev. Luk. 3, 1—6. JULAFTEN: Vigiliemessen: Ep. Rom. 1, 1—6. Ev. Matt. 1, 18—21. 1. JULEDAG: 1. messe: Ep. Tit. 2, 11—15. Ev. Luk. 2, 1—14. 2. messe: Ep. Tit. 3, 4—7. Ev. Luk. 2, 15—20. 3. messe: Ep. Heb. 1, 1—12. Ev. Joh. 1, 1—14. 2. JULEDAG (onsdag): Stefanos, Kirkens første martyr. Torsdag: Johannes, apostel, evang. Fredag: De uskyldige barn, martyrer. Lørdag: Oktavdag i julen.

SØNDAG 30. DESEMBER: Søndag i julens oktav. Ep. Gal. 4, 1—7. Ev. Luk. 2, 33—40. Mandag: Oktavdag i julen. Tirsdag: Nyttårsdag og åttende dag jul. Ep. Tit. 2, 11—15. Ev. Luk. 2, 21. Onsdag: Jesu Navnefest. Torsdag, fredag, lørdag: Ferialdager.

SØNDAG 6. JANUAR: EPIFANI. Ep. Jes. 60, 1—6. Ev. Matt. 2, 1—12. Mandag til lørdag: Ferialdager.

— Kommunikanter i midnattsmessen må være fastende 3 timer i forveien, fra fast føde og alkoholiske drikker.

VÅR FRUE VILLAS KAPELL, Montebello.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse. Deretter II. Julemesse
 1. *Juledag* kl. 9: Høymesse m. preken.
 Kl. 16.45: Aftenandakt.
 2. *Juledag* og 1. *Nyttårsdag*:
 Kl. 8.30: Høymesse.

LUNDEN KLOSTER.

Julaften kl. 22.05: Matutin. Kl. 24: Midnattsmesse og Laudes.
 1. *Juledag* kl. 7.50: II. messe, kl. 9: Høymesse. Kl. 17.45: Vesper. Kl. 20: Kompletorium.
 2. *Juledag* og 1. *Nyttårsdag*:
 Kl. 9: Høymesse. Kl. 17.45: Vesper.
 Kl. 20: Kompletorium.

FRANCISKUS-SENTRUM, BERGEN

V. Torvgt. 9.
 Tlf. 30 416.

Katolsk opplysnings- og lesesentrum.

Åpent hverdager
 kl. 10—13, 16—20.
 Lørdag kl. 10—12.30.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke		
Lunden Kloster	}	Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke		
Vår Frue Kirke	}	Bergen
Marias Minde		
St. Franciskusøstrenes Moderhus	}	Hammerfest
Øyenklinikken		
St. Josephs Hosp., Drammen	}	Hønefoss
St. Torfinns Klinik, Hamar		
St. Elisabeth Inst.	}	Lillestrøm
St. Mikael's Kirke		
St. Mikael's Prestegård	}	Tromsø
St. Theresia kirke		
St. Franciskus Hosp.	}	Trondheim
St. Magnus Kirke		
St. Magnus presteg.	}	Tønsberg
St. Elisabeth Hosp.		
Vår Frue Kirke	}	Tønsberg
Bispegården		
St. Olavs Kirke, Bispegården		
St. Olavs kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik	}	Tønsberg

Ved bestilling av olje:
 Oslo 68 34 60 - Service 41 79 80

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnes O.P.
Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo NV.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag: 9—14. - Tlf. 42 31 70.

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21

SOLRENNING

Fra «Lilja» ved Fredrik Paasche

S tillende påfuglens prakt i skygge
— solskinnsklare vingene glimtet —
Gabriel skred fra Herrens trone
glad gjennom farvespillende sfærer,
stanset, sendt av den syv gange høye
hellige Ånd ved en jordisk bolig:
Kyskheden selv var hjemme der inne,
perlen blant møer, den herligste kvinne.

Frem for henne engelen trådte:
«Lytt, Maria! Deg himlene hilser.
Ave Maria! Du beste av kvinner,
miskunns kilde, du dype, du rene!
Han som er englers og menneskers konge,
han som om alle verdener favner,
bøyer seg til ditt bryst det skjære.
Signede mø! — du er jorderiks ærel!

Lysskjær fyller alle sfærer,
havets vover undrende stanser;
alt det skapte hviler, venter,
hele naturen stilner, tier.
I Marias blod nu møtes
hennes sjel og guddomskraften,
under jomfruens hjerte det rene
dveler den tre-enige ene.

Takkens hete tårer strømme
nu fra gledetindrende øyne!
Du være lovet for din miskunn
drottin min, du menneskevordne!
Evig på hjertenes lovsang du troner,
fra dine hellige skaperhender
bølger lysets seiersflamme!
Riker synker, — ditt er det samme!

Da Marias tid var omme,
fødtes hennes barn til verden,
som når solstrålen sitrer gjennom
duggrent glass for våre øyne:
strålen glimter gjennom glasset,
åpner ikke, bryter ikke, —
barnet, som Maria gleder,
gjennom lukkede døre treder.

Aldri før og aldri siden
kom der et budskap, stort som dette:
her var mø, som dog var moder,
her var gud, som dog var menneske.
Luften sang om den nye konge,
hyrder over markene ilte,
himlen skjenket jorden sitt eie,
engler vandret på menneskers veie.

Mgr. Schindler ved sitt arbeidsbord.

Roma i november.

Hver aften lukker sveitsergardistene tunge porter bak det tusentall mennesker som har sitt hjem i Vatikanet. En av dem er dansken Peter Schindler, prest og forfatter av noen av de beste og kyndigste reisebøker som overhodet er skrevet om det deilige Italia. Vil man oppsøke ham, må man gjennom en hvelvet portgang og forbi en dobbelt portvakt med hellebard og pludderhoser, og bli spurt om hvor man skal hen. Ordet «Schindler» skal nok greie seg som løsen, ikke til hele Vatikanstaten, men nok til det instituttet for tyske forskere og lærde like til venstre for Peterskirken som i de siste 16 år har budt ham seng og bord og — en tredje livsnødvendighet! — bøker. Den nye, fine titel av Monsignore — pavelig husprelat — som kirken har gitt ham for store og mangeartede fortjenester i et arbeidsomt preste- og skribentliv, tynger ham visst ikke. Det begynner derimot alderen å gjøre — den steile trapp opp til hans studerkammer er ikke god for benene. Men ånden er såvisst skarp og klar, det glimter intelligent og muntert bak brilleglassene, setningene formes med en stringens som røber den fødte pedagog, og det danske vidd er aldri langt borte.

Det var *Ognissanti* — Allehelgensdag — da jeg oppsøkte ham. På den vesle, tradisjonsrike kirkegården som ligger opp til hans bolig flakket tusen små oljelys på gravene i skumringstimen, og mennesker kom og gikk, i romernes milde og menneskelige og selvfølgelige omgang med sine døde. Jeg nevnte det for ham da han slapp meg inn i sitt arbeidsværelse, og han nikket tilfreds med at jeg hadde fått med dette gamle og fine trekket ved italiensk humanisme: «Ja, her har døden sannelig tapt sin brodd. Jeg har selv tinget meg et hjørne der nede, når tiden kommer».

KIRKENS NYE LIV

Det ga nå ellers vår samtale en skjev start, for det var ikke døden, men livet, det nye liv som nå spirer i en meget gammel kirke jeg var kommet for å tale med Monsignore Schindler om. Men han skifter ubesværet register, og taler gjerne om konsilet.

„ALLE DE

— Kirkemøtet kom istand på en måte uten sidestykke i kirkehistorien, og der har jo dog vært tyve av dem tidligere. Etter krigen hadde vel svært mange følelsen av at kirken befant seg ved en korsvei. Skulle den frem, tilbake, til høyre eller til venstre? Johannes XXIII har altså resolutt *handlet*, skåret gjennom denne villrede ved å innkalle til åpen drøftelse.

Så har vi forberedelsene, i nesten tre års hårdt arbeide. De har nesten vært for grundige, man forstår professor *Skydsgaard*, den ene av det lutherske verdensforbunds observatører, som skal ha sagt: «De har visst gapt over mer enn de kan bite!» Men det betyr jo bare at det 2. Vatikankonsil allerede forbereder og nødvendiggjør et tredje.

— Hva er så det originale ved dette forberedende arbeide?

— Det kan sies kort og konsist: Alle de hellige kuer er slaktet! I dag er der i den katolske kirkes selvbesinnelse *intet* problem som er «tabu», som det er «inopportunt» å røre ved. Og hva mere er: Ekspertene blir innbudt og de blir hørt.

— Også legfolket?

— Ja — uansett at de ikke direkte deltar i konsilforhandlingene, så er døren definitivt åpnet for dem: Vi er iferd med å få et riktigere og ektere begrep om hva kirken er: Ikke en hær med generaler og menige, men et samfunn dømte og troende hvor den ene tro utmyntes i ulike, innbyrdes nødvendige funksjoner. Ingen som følger kirkens puls kan ha unngått å merke hvordan en hel, sterk opinion tar seg dette konsil til hjerte som sitt eget anliggende. Og så er der, i forhold til det forrige konsil i 1869—70, kommet dette viktige, og dengang utenkelige, til: Kirken har utbedt seg og påhører i alvor og respekt de ikke-katolske kristnes syn. De kan tro at de observatører også blir lyttet til!

Peter Schindler smiler, og jeg tenker på den virkelig-gjørelse av en av hans mest «sangvinske» fremtidsdrømmer jeg selv så i Peterskirken på konsilets åpningsdag, da paven midt imot seg, under bønnen til Den Hellige Ånd, hadde en hel tribune ikke-katolske kristne som sine æresgjester.

KURIEN OG VERDENSKIRKEN

— Der har vært klager på italiensk hold, Monsignore, over at italienerne er skammelig underrepresentert i konsilets arbeidsutvalg. Synes De det er berettiget?

— De kan tro nei! Italia har jo fra gammelt av alt for mange bispedømmer og tilsvarende overrepresentasjon på konsilet. Enhver må da kunne innse det meningsløse i at en hvilken som helst biskop av Monte Porco, med kanskje 14 sogn i sitt bispedømme, skal sitte og ha en stemme av nøyaktig samme tyngde som erkebiskopen av Köln, der kanskje er sjelehyrde for 4 millioner mennesker. Før eller siden må vi samle mot til å slå sammen en rekke av de italienske bispedømmer til større enheter. Men lett blir det ikke — så skal der nok reise seg et hyl, ikke minst fra alle dem som ikke pleier å formørke kirkedøren for ofte med sin betydningsfulle person. Lokalpatriotismen er en farlig lidenskap. Hjemme skal jo en velordnet lands-

HELLIGE KUER ER SLAKTET - ”

MONSIGNORE PETER SCHINDLER INTERVJUET AV HALLVARD RIEBER-MOHN

by ha lege, jordmor, sakfører og prest. I Italia skal det minste sted ha sin *prefetto* og sin *vescovo* — og omkring sistnevnte ofte en gruppe smukt kledte, men i virkeligheten grovt underbetalte prelater.

— Også kurien har jo ment seg tilsidesatt, hevdes det. Uten selv å tilhøre kurien, så har De jo i mange år hatt denne kirkens sentralledelse på nært hold?

— Ja — og jeg kan blant annet tilstå at jeg finner det fullkomment fabelaktig at dette fåtallige og oversiktlig personale, man hevder at de ialt er 4-500 i de pavelige regjeringskontorer, i halvdagsstilling fra 9—16, kan styre hele den veldige kodilje. Det skjer blant annet ved en dyktig «avtrapning» av myndighet. Ser De: Der skjer ikke så lett vilkårligheter på de lavere trin i denne myndighetsutøvelse — det står enhver fritt å vende seg direkte til paven. Men da må man til gjengjeld ha virkelig rett i sin sak! Kuriens medlemmer er i virkeligheten underbetalte byråkrater. De fleste av dem er italienere, og personalet trenger hårdt til ytterligere å inernasjonaliseres, blant annet fordi italienerne gjerne er dårlige sprogmenner — gode i latin, men svake i engelsk, tysk og fransk. Av de fremstående menn i kurien kjenner jeg egentlig kardinal *Bea* best — har De tenkt på hvor viktig det er at den katolske økumenismes ledende skikkelse er en mann som kommer fra Bibelen? Både som sjef for det pavelige bibelinstitutt og nå for sekretariatet for kristen enhet har han vakt min dypeste beundring.

KONSILET EN ETAPPE

— Hva med konsilets virkninger, Monsignore?

— Nå — der er jo altså pessimister og optimister, som i alt annet. Sannheten ligger vel som vanlig midt i mellom. Konkretere uttrykt: Vi må denne gang ikke vente oss meget ut over høyst generelle og prinsipielle linjer. En forsamling på 2 500 personer kan ikke gå i detaljer. Jeg tror at det ene virkelige betydningsfulle resultat som kommer ut av Vaticanum II blir en betraktelig overføring av myndighet og initiativ til biskopene. Og forat så den enkelte lokale biskop ikke skal leke pave, hvilket er verre enn noen sentralisering, kommer *bispemøtene*, altså regionale biskopskonferanser for områder med de samme kår og samme problemer, til å kontrollere initiativene. Men selvfølgelig vil drøftelsene fra dette konsil fortsette i kirken og i den katolske opinion helt frem til det neste konsil. Dette konsil er bare en etappe. Det som betyr noe, er at dette veldige kirkelegeme er kommet i bevegelse og befinner seg på marsj. Krefter som hittil har slumret kommer nå til liv. Geistligheten — utenfor kurien — og legfolkene blir igjen mer og mer medskapende i kirkens liv. Det åpner et helt nytt kapittel i den katolske kirkes historie.

Peter Schindler ryster på hodet og klukkler:

— Vet De hva Johannes XXIII.s søster hjemme på bondegården i Bergamo utbrøt, da hun hørte at broren var blitt valgt til pave? «Det kan vår Angelo aldri klare!» Men det kunne han altså. Der er noe gåtefullt — med mindre man da som oss tror på nåden! — over at en mann der nesten til støvets alder har vært diplomat og funksjo-

nær, kan bevare et ungt og pastoralt hjerte intakt, frem til sin skjebnestund, da det skal banke for hele kirken.

DET NYE KLIMA

— De har vært vår katolske publisist i Norden i et halvt århundre, Monsignore. Ville De si at klimaet når det gjelder det katolske nærvær i disse enhetlig protestantiske land har skiftet?

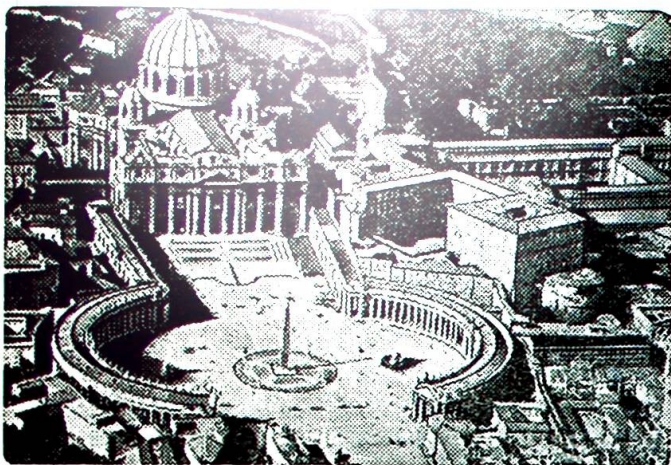
Peter Schindler løfter begge hender i en megetsigende gestus.

— Om det har! I dag er vi omgitt av en vennligsinnet nysgjerrighet, en holdning som i de siste 3-4 år — sikkert takket være pavens vinnende person og innstilling — oftere og oftere har kunnet gi seg uttrykk i direkte sympati. Tildels skyldes det vel også at vi selv har lært å tale rent. Allerede for et snes år siden sluttet jeg med å polemisere, og begrenset meg til å *fremstille*, så kan jo folk *take it or leave it*. Deres egen holdning har i hvert fall krav på vennlig og saklig opplysning. Ikke «apologetik» — det er med apologetikk som med sjøforklaringer, man må være fagmann for å begripe dem. En og annen kollega av den eldre skole har kanskje funnet at jeg var for vennlig med «motparten», men det er der altså også en pave der er — det er min alders glede å få pavelig stempel på noe jeg egentlig alltid har ment var sant kristent og sant menneskelig.

— Men De har da også kjent skarpere luft?

— Ja bevars! Jeg husker — langt tilbake — en pastor X. i et annet kirkesamfunn enn vårt eget — så, nå er da anonymiteten sikret! Han skrev offentlig i en avis at jeg var intet mindre enn «Satans håndlanger i Svendborg». Jeg ble spurt hva jeg ville svare på det. Ja hva svarer man på det? Jeg sa, at jeg intet ville svare, for pastor X.s og mine innflytelsessfærer berørte så allikevel ikke hverandre. Min begynner der hvor hans ender: Ved kulturens grense . . . Men det var altså lenge siden!

Peter Schindlers dør bærer en liten plakat som henviser besøkende til dagens slutt. Om formiddagen arbeides der — fremdeles. I disse dager ligger hans siste bok på bokhandlerens disk. Midt i en tid da de to trostradisjoner hvis spenning har vært så fruktbar i hans eget sinn, den nordiske lutherdom og den romerske katolisisme, igjen nærmer seg den dialogens situasjon som var Reformasjonens egentlige anliggende, tar han håndfast og usentimentalt ett av de store kontrovers-emner opp til behandling: Jesu Mor, og hennes plass i den kristne bevissthet. «Maria-bogen» er faktisk et forsøk på å tale rolig til nordiske mennesker om et tema som skiller kristne fra kristne — ofte misforstått og unødige. «Dette med Maria kan vi altså ikke noe med!» sa hans nære venn og reisefelle, den danske indremisjonsformannen *Chr. Bartholdy* til ham i valfartsbyen Fatima i Portugal for noen år siden. «Nei — men det er der noen hundre millioner kristne der kan!» svarte Peter Schindler, og nå har han skrevet om hvorfor. Og om noen overhodet kan forklare det, ikke bare slik som det er, men også slik som vi må ha det — da må det være nettopp ham.

KONSILET:

Vi er nådd frem til den siste uken av konsilets første sesjon. 8. desember vil denne sesjonen bli avsluttet med et høytidelig plenums møte under forsete av paven selv. Så tar konsilet pause — i hele ni måneder. Det var egentlig bestemt at annen sesjon skulle begynne 12. mai og vare i seks uker. Det var imidlertid utbredt misfornøyelse med denne bestemmelsen, en mengde fjerntboende misjonsbiskoper erklærte at de ikke kunne foreta den lange reisen for bare seks uker, når konsilet allikevel skulle tre sammen igjen til høsten. Paven har derfor gitt etter for disse biskopenes ønsker og forordnet at konsilet til neste år bare skal ha én, lang høstsesjon — fra 8. september og utover i minst tre måneder.

Dette betyr ikke at konsilet som sådant vil ligge på latsiden. De nye konsilkommisjonene kommer til å ta opp og bearbeide samtlige prosjekter på nytt, ut fra de erfaringer man allerede har høstet om konsilets synspunkter og dets arbeidsmåte. De lokale bispekonferansene vil også fortsette arbeidet med prosjektene. Slik vil en mengde tid sannsynligvis være innspart, og konsilets plenums møter kan yde en mer konsentrert innsats, når de skal tre sammen igjen i september.

ÅPENBARINGENS KILDER

Vi rakk såvidt forrige gang å gjøre rede for pavens initiativ i den krise som var oppstått under debatten over det teologiske prosjekt angående «Åpenbarings kilder». Her sto synspunktene steilt mot hverandre. Den teologiske kommisjon, under forsete av kardinal Ottaviani, hadde villet få konsilet til å vedta en tekst som betydde en skarp avvisning av de synsmåter som i dag gjør seg gjeldende i katolsk teologi.

Både den historiske vitenskaps sikre resultater og de problemer, de erfaringer som nettopp det 20. århundre stiller kirken overfor, har en plass i denne teologi. Kommisjonsprosjektet derimot avviser den som en farlig utglidning i «liberal» retning. Men konsilets store flertall kunne ikke på noen måte være enig i et slikt syn. Man fremholdt at prosjektet for det første var for abstrakt og skolastisk og savnet pastoralt sikte, at det var hardt og ukjærlig i noen av sine formuleringer, ennvidere at det utga for tidløse sannheter utsagn som ikke kunne anses som noe mer enn meningen til en bestemt teologisk retning; prosjektet hverken forsto eller tok det minste hensyn til de ikke-katolske kristne, eller forøvrig til udøpte og anderledes tenkende. Endelig, ble det fremholdt, kunne prosjektet ikke på noen måte oppmuntre hverken den teologiske eller den eksegetiske vitenskap.

PERIFERI OG SENTRUM

I virkeligheten var det «periferi» og «sentrum» som her for alvor tordnet sammen. Mens «sentrum», da først og fremst kurien, personifisert i det Hellige Offisiums sekretær, kardinal Oattaviani, ser det som sin oppgave å våke over lærens enhet og hevde den ene og uforanderlige sannhet, kunne «periferien» påberope seg pave Johannes' egne ord ved konsilets åpning, der han understreket at den samme sannhet kunne ikles forskjellige tidsbundne former. Det er kirkens oppgave å tale de forskjellige epokers og sivilisasjoners eget sprog. Derfor så man også f.eks. det afrikanske episkopat gå praktisk talt enstemmig mot prosjektet, mens det var italienerne sammen med spanierne som utgjorde hovedmassen i prosjektets tilhengere.

Som før nevnt, ble det imidlertid ved en avstemning klart hvor flertallet sto, og det var dette som fikk paven til å beslutte, ikke bare å sende prosjektet tilbake til den teologiske kommisjon for ny behandling, men å nedsette en ny, blandet kommisjon med medlemmer fra begge partier. Kardinal Ottaviani måtte akseptere å få ved sin side som formann kardinal *Bea*, som han hittil hadde avslått ethvert samarbeid med. Ennvidere skal bl. a. kardinalene *Frings* og *Liénart* være med i kommisjonen, som forøvrig vil bestå av representanter såvel fra Sekretariatet for Kristen Enhet som fra den teologiske kommisjon.

Debatten over «Åpenbarings kilder» vil sannsynligvis på lengre sikt vise seg å bli av grunnleggende betydning for konsilets fortsatte arbeid. Den har avslørt hvor man egentlig sto — og har sannsynligvis også ført mange biskoper til å revidere sin oppfatning av konsilets muligheter. Det spiller derfor mindre rolle at de to følgende prosjekter til diskusjon ikke har bragt noe vesentlig nytt.

TO TAMME PROSJEKTER

Prosjektet som behandlet kirkens forhold til massemediene — presse, radio, film og TV — var holdt i svært tradisjonell stil. Det tok bare tre dager for konsilfedrene å debattere det til ende. Prosjektet behandlet massemediene qua middel til evangelisering, altså hvordan kirken kunne ta dem i sin tjeneste, og diskuterte dernest den moralske innflytelsen de faktisk har. Endelig fremsatte det noen synspunkter på hvordan kirkens liv skulle tilpasses et samfunn preget av disse fenomenene. Prosjektet fant i det store og hele konsilfedrenes bifall, skjønt man til dels savnet en mer objektiv vurdering av massemediene i seg selv. En rekke biskoper understreket også at man her var inne på et område hvor man måtte appellere til legfolkets kompetanse.

Et prosjekt fra kommisjonen for Østkirkene kom derefter til drøftelse. Det behandlet spørsmålet om hva som kan gjøres for å fremme enheten med de orientalske kirkesamfunn. Det ble helt fra begynnelsen av diskusjonen understreket at dette prosjektet ikke

FØRSTE RUNDE FORBI

Det annet Vatikankonsils første sesjon avsluttet 8. desember

kunne sees som mer enn en innledning til en større diskusjon om det økumeniske problem. Som sådan har det sin verdi. At denne verdien er begrenset, og at prosjektet har sine betenkelige sider, ble fremhevet av en rekke talere fra de unerte orientalske kirker, som påpekte at det fremdeles var for ensidig latinsk i en del synspunkter og en del uttrykk. Debatten endte med et vedtak om å ta prosjektet opp på ny og la det inngå som ledd i et større hele, når de andre «økumeniske» prosjekter kommer opp til diskusjon.

EN SISTE DYST

Man kan forbauses over den noe tilfeldige rekkefølgen konsilets prosjekter diskuteres i. Hva som nå enn ligger til grunn for den, har debatten over de to siste prosjektene betydd en nødvendig avspenning etter den lange drøftelsen av liturgien og den hårde konfrontasjonen over de teologiske emnene. Og konsilets siste uke kan også by på eksplosivt stoff: Biskopene skal, før de forlater hverandre for denne gang, ta standpunkt til de generelle prinsipper i et av konsilets hovedprosjekter, nemlig utkastet til en konstitusjon *De Ecclesia* — «Om kirken» — der bispeembets karakter og funksjon kommer til behandling. Prosjektet er en hel liten bok på 128 sider, så det er ikke tale om å komme til ende med det i denne omgang, men konsilet vil iallfall kunne gi noen retningslinjer for det fortsatte arbeid med utkastet. Kardinal Ottaviani foreslo riktignok at man skulle plukke ut av prosjektet et lite kapittel som handlet om jomfru Maria, og ferdigbehandle det på denne siste uken, men presidiet tok ikke hans forslag til følge.

NYE EMNER TIL HØSTEN?

Det er for tidlig ennå å forsøke å gi noen samlet vurdering av konsilets første sesjon. Vi har jo heller ikke endelig avstemningsresultater for et eneste prosjekt. Faktisk kan man si at konsilet har brukt størsteparten av tiden til å ta sin egen puls, til å finne seg til rette og bli klar over seg selv. Der er tegn som tyder på at emnevalget for de kommende sesjoner kan bli et noe annet enn det opprinnelige. En del biskoper har allerede uttrykt som sin overbevisning at konsilet må i høyere grad enn forutsatt av de forberedende kommisjoner, ta opp aktuelle sosiale problemer — krig og fred, overbefolkning, sulten og nøden, avkristningen. En gruppe biskoper har visstnok allerede fremlagt for den ekstraordinære kommisjon et utkast til fordømmelse av atomvåpnene. Og som erkebiskopen av Lyon, kardinal *Gerlier*, nylig uttalte: «Det er Kirkens plikt å ta klarere stilling til den smertefulle situasjon som er skapt ved rikdommenes ujevne fordeling, og som så mange mennesker lider under... Det er uomgjengelig nødvendig å frigjøre Kirken fra alt som kan gi inntrykk av at den er rik, og å vise den som det den er: De fattiges mor. Skal vårt arbeid med konsilet bli effektivt, kommer vi ikke unna dette spørsmålet.»

Avstemningene under konsilet krever moderne apparater.

KONSILETS SISTE UKE

Idet «St. Olav» går i trykken, ser vi oss i stand til å gi en kort sammenfatning også av konsilets siste uke.

Som ovenfor antydnet, ble også den ganske begivenhetsrik. Prosjektet *De Ecclesia* ble behandlet i en rekke intervensjoner av stor verdi. En rekke av de mest fremstående kardinaler og biskoper tok ordet, kom med nye forslag og leverte en til dels skarp kritikk av prosjektet, om enn atmosfæren denne gang var mildere enn under behandlingen av det første teologiske prosjekt. Da drøftelsen av prosjektet ikke var avsluttet før konsilets siste møte, er det imidlertid liten grunn til å stanse ved detaljene denne gang, så meget mer som man i alle tilfelle vil få en revisjon av teksten før den igjen blir fremlagt for konsilet neste høst.

NY SENTRALKOMMISSJON

I den senere tid hevet det seg flere røster for at et konsilutvalg skulle bli sittende sammen i Roma for å følge kommisjonenes arbeid. Man ble klar over at så lite koordinert som de forskjellige kommisjoners prosjekter hittil har vist seg å være, var det fare for at heller ikke de nye konsilkommisjoner ville lykkes med å samarbeide sine prosjekter så godt som ønskelig er. Paven har da i overensstemmelse med dette synet, bestemt at en ny sentralkommisjon skal opprettes. Den skal sitte sammen i Roma under de kommende ni måneders pause og administrere de enkelte kommisjoners arbeid. Prosjekter som handler om samme emne, bare sett under forskjellige synspunkter, skal slås sammen, slik at man får en radikal reduksjon av antallet prosjekter: Fra 70 ned til 20. Endelig skal kommisjonen vurdere prosjektene i henhold til de mål som allerede er stilt opp for konsilet, og sørge for at disse målene kommer bedre til sin rett i den nye redaksjon av prosjektene. Prosjektene i sin nye form skal så sendes rundt til samtlige biskoper, idet man utber seg deres bemerkninger. På denne

(Forts. s. 393)

Av julens litteratur

Et lysende mørke

Nu
Morris West

Morris West:
Taushetens datter.
Gyldendal 1962.

Siste brev fra dødsdømte frihetsskjempere i Europa 1940—45.
Med forord av Sigurd Evensmo. Cappelen, Oslo 1962. 259 s.

En ung kvinne banker en dag på døren til borgermesteren i den lille italienske landsbyen San Stefano og skyter ham rolig ned med fem pistolskudd.

Morris West synes i «Taushetens datter» å legge opp til en kriminalroman. Men forbrytelsen viser seg bare å være en innfallsport til en problematikk som vanligvis ligger utenfor thrillerens, mordet er her en katalysator som knytter en rekke menneskeskjebner sammen i noen dramatiske døgn.

Et dystert ormebol av stolte, selvtilstrekkelige mennesker dominerer romanens sentrum. Familien Ascolini har forskanset seg utenfor rekkevidden av den smerte andre mennesker kan tilføye dem, de er på stadig flukt fra virkeligheten, redde for tap, ensomhet og sin egen natur. Men først og fremst er de på flukt fra ansvar, de nekter å akseptere ansvaret for den kjærlighet og den rettferdighet de skulle ha bygget sine liv på og omgitt seg med. De er ute av stand til å innse og ta konsekvensene av at den virkelige sannhet ved menneskets kår er «at alle er lenket sammen med ubrytelige bånd, slik at den enes sykdom kan bli til pest i hele flokken, og den enes synd kan nedkalle straff over dem alle. En liten barmhjertig handling kan bli et stort evangelium, og en liten urett spre seg og gjøre hele samfunnet råttent».

Men å nå en slik erkjennelse kan bare muliggjøres ved at den verden disse menneskene har bygget opp i sitt eget bilde først blir «knust over deres hoder...»

Rundt dette problemområde har forfatteren med dyktighet bygget sin roman, han mestrer sitt fag og tilgodeser stadig en leasers berettigede krav på spenning og dramatik.

Morris West tiltrakk seg et norsk publikums oppmerksomhet i fjor med «Djevelens advokat», en roman om hellighet er den blitt kalt. Rammen omkring «Taushetens datter» er nå det toscanske landskap, en egn som forfatteren ser ut til å ha en forkjærlighet for og som han skildrer med tildels forbausende bilder («Toscana, hvor vinen fikk sødme av blodet fra ofringer i eldgammel tid, og syressene vokste opp av øynehulene på døde fyrster»).

Som landskapet, så dets beboere: skjebnetyngede arvinger av en fortid altfor mettet med lidenskap og konflikter.

Suksessromanen spenner alltid forventninger, den legger innfrielsens byrde på sin forfatter og gir sin efterfølger vanskelige kår. «Taushetens datter» ruver da heller ikke som «Djevelens advokat» i det italienske landskap. Kanskje er det temaet som ikke fengsler i samme grad. For stolthet, selvheldelse og egoisme er menneskelige størrelser vi alle turde være så altfor fortrolige med. *Hellighet* derimot...?

Nils Heyerdahl.

Hvor vanskelig å anmelde en slik bok, og hvor nødvendig å gjøre oppmerksom på den! Sannelig, er man fristet til å si, den må være mer verd enn den samlede norske romanhøst.

Det er en serie avskjedsbrev fra dødsdømte patrioter som her er samlet mellom to permer — ofre for den tyske aggresjon mellom 1940 og 1945, fra Hellas til Norge, fra Frankrike til Polen. Og disse brevene lærer oss hundrer av menneskeskjebner å kjenne, på en virkelig og vesentlig måte. Ja, i hundrevis — for bak brevskriverne aner vi jo deres familie — de engstelige foreldrene, en ventende hustru — eller kameratene, vennekretsen. Og vi lever med dem alle. I glimt på glimt kastes lys over de forskjellige miljøer, antydes stemninger, blottlegges de innerste lag i et menneskesinn. Disse «siste brev» er jo ikke hvilke som helst hilsener. Foran døden får selv den mest banale ytring en egen kvalitet. Den enkleste hilsen forråder livsholdningen til den som skriver.

Og da: For et lys som står fra disse sidene! Er det noen bok som kan gi en tro på mennesket, som kan få en til å fatte menneskets verdighet, så er det denne. Ett har nemlig alle disse menneskene felles: Gjennom sin død hevder de sin tro på livet. Enkelte av brevskriverne kjenner nok redsel ved tanken på at døden forestår. Men de aller, aller fleste er alene fylt av en stor ro. For deres død er en oppfyllelse, langt mer enn et smertefullt brudd: De har gjort hva som krevdes av dem. Vel kan de vite at de ennå har meget ugjort i verden. Men de har fulgt sin vei, den de måtte gå, og når den har ført dem hit foran boddødeløksen eller eksekusjonspelotongen, så er det godt slik. Døden er fullbyrdelsen av livsverket; de dør virkelig — med et ord av Rilke — «sin egen død».

Alle disse menneskene vet nemlig at der er noe som er større enn dem selv og deres egen lille skjebne. Sigurd Evensmo, som har skrevet et godt forord til boken, peker på den fellesskapsfølelsen som er et så markant trekk hos alle disse nazismens ofre. De vet seg å være bittesmå deler av et stort hele. De er døde for at andre skal leve. Men under denne tanken, dypere enn den, ligger en annen, som dens grunnlag: Vissheten om at de er døde for den frihet som er identisk med Sannheten, og som har sin rot i det transcendent. Disse nazismens ofre er autentiske ætlinger av de kristne martyrer.

Det kan nok ikke unngås at det er blitt en hjerteskjærende bok. Arnulf Øverland sier at han har lest den med gråten i halsen; han er vel ikke alene om det. Hvert eneste brev vidner jo ikke bare om personlig tragedie, men om et helt folks lidelse. Og dog: Selv de tårer denne boken måtte fremkalle, mon de ikke først og fremst er tårer av glede og takknemlighet? Disse menneskene valgte den vei som fører fra død til liv; de satte sitt liv til, og de har funnet det igjen. Mer eller mindre klart skjønnte de dette selv. Og heller ikke for andre var deres offer forgjeves; selv om kampen går videre, kan vi bygge på hva de vant. For har Europa ennå noen ryggrad, noe hjerte, noen sjel, så er det takket være dem og deres like.

E. G.

Endelig Maria-bogen!

Av Thomas Patfoort

Peter Schindler: *Maria-Bogen*. Frost-Hansens Forlag, København 1962.

Maria-Bogen — i bestemt form — høres det ikke en smule pretensjøs? Så går man da til *boken*, med skjerpede krav. Men la det bli sagt med det samme: den holder stand. Vi står virkelig overfor en «Summa» som tar opp og belyser alle de problemer som reiser seg i forbindelse med Marias skikkelse, og som dessuten lar henne stå frem i vår kristne bevissthet som den høyt benådede skapning hun er. Det er da også et helt liv i forskningens og teologiens tjeneste som ligger bak denne bok. Et lite tegn på det: på første side står der et Ex Voto, innrammet av to årstall. Alt det arbeide, alle de erfaringer med stoffet og med mennesket, all den viten som Monsignore Schindler har samlet mellom 1913 og 1962 gjenspeiler og uttrykker seg her.

Det er tydelig at Peter Schindler har betraktet det som en av sine store oppgaver som prest: å oversette, å formidle. Og av mange av hans verker har vi allerede kunnet se at han legger like megen vekt på kjennskap til og medføling med sin tilhører eller leser som på det stoffet han vil formidle. Det vil si at vi i dette tilfelle står overfor en Maria-bok som er blitt uttenkt, «opplevet» og skrevet for oss nordboere. Vi blir først presentert for hele tre forord. Ett til konvertitter og iøvrig til alle katolikker, ett til ganske alminnelige kristne som «protesterer» uten å vite hva de skal protestere mot, og ett til protestanter som virkelig protesterer. Det ser jo ut som en vittighet, men det er nok å lese noen linjer for å fornemme at dette er skrevet *con amore*: med kjærlighet til Maria, men like meget med kjærlighet til den enkelte leser. Her er en forfatter som vil imøtekomme de virkelige problemer vi alle kjemper med, som formulerer dem klart, og som så rekker oss en hjelpende hånd.

Karakteristisk er dette utdrag, av det første forord: «Kun faa Konvertitter er problemfrie overfor Maria, de fleste misunder de «fødte» Katholikker den Selvfølgelighed, hvormed de «tror, hvad Kirken tror,» om Maria. Konvertitter har aldrig daarlige Trossamvittighed, naar de er sig bevidst at tro med Kirken, men mange af dem har daarlige theologiske Samvittighed (alle Konvertitter er jo smaa Theologer!) eller i hvert Fald *den* intellektuelle Usikkerhed: at hær er et Felt, der er mindre klart og mindre sikkert end hele Resten . . . men Gud under os at føle, at vi i alle Stykker staar paa Klippegrund. De usikre synes maaske blot, at Maria-Læren er noget periferet i Forhold til Læren om Treenigheden, om Kristi Guddom, om Daab og Eukaristi . . . et Tillæg, der ikke er organisk Del af Helheden, og som maaske endda synes lidt nervøst fremstillet og næsten trykt med Petit i den ellers saa tydelige Dogmatik — noget, der, strængt taget, nok kunde undværes, men nu lærer Kirken det altsaa . . . Jeg har aldrig oplevet, at nogen Konvertit har lidt Tros-Skibbrud paa Punktet Maria, men hos mange er det blevet dødt Kød i en ellers levende religiøs Organisme, og det betyder en trefoldig Fare: enten en Fornemmelse af kun at være Halv-katolik, og det angriber Glæden ved Troen — eller en Atrofi, hvor man indkapsler dette Punkt som noget ikke-fungerende, og det kan smitte over paa andre Felter — eller endelig, at man, af Frygt for at blive uglest som et uægte Barn af Kirken, kaster sig ud i den mest yderliggaaende Maria-Fanatisme af fransk-spansk-italiensk-sydamerikansk Præg . . . hvilket fører til den argeste religiøse Unaturalighed. Vil man gjerne dele Kristi Kærlighed til hans Mor (og hendes til ham), maa Mariaforholdet være en personlig Realitet, groet indefra; at samdele andres — ja, selv Helgeners — Forhold til Maria er kun Imitation: man kan maaske nok medsigge det, de andre siger i Maria-Andagterne, endda *ville* mene det, men fornemme det som Ens eget kan man ikke — det giver ikke Genklang, som vor Bøn ellers gør det.» [Forts. neste side]

Et barn er oss født

«Det er jul,» har de to småjentene til venstre fått vite. Og nå lærer de å be sine første bønner til Jesusbarnet. Det er søtt, det er vakkert, det er riktig . . . Slik feirer man jul i et katolsk hjem i Amerika eller Europa, anno 1962.

Men når De så blar om til neste side, er det virkelig fremdeles den samme religion vi møter der? De tre korte tekstene er de tre første *lectiones*, lesninger, fra gudstjenesten i våre klostre julenatt. De ånder en annen atmosfære! De er hentet fra profeten Jesaja, og er forutsigelser om en jødefolkets kommende befrielse, de første dunkle anelser om den kommende Messias. Men Kirken har forsynt dem med sine egne kommentarer — de omkvedene (*responsoriene*) som følger hver enkelt lesning, minner om at løftene er oppfylt — i dag er Verdens Frelser født.

Og når kunstneren har plassert Maria med Barnet i den brennende tornebusk, er det for å minne om at den Gud som på Sinai berg for første gang åpenbarte sitt nærvær blant menneskene, han er ingen annen enn den hvis komme Jesaja forkynte — og som tok skikkelse iblant oss hin første julenatt. Det er vissheten om hans nærvær og forventningen om hans komme som er håpet også for oss barn av det 20. århundre.

HAN SOM KOMMER

Midtfeltet i en altertavle som 1400-talls-kunstneren Nicolas Froment har viet temaet: Mose visjon av den brennende busk på Sinai (katedralen i Aix-en-Provence).

Vanære førte han over Zebulons og Naftalis land i de forrige tider; men i den siste tid skal han la Havveien, landet på hin side Jordan, hedningenes Galilea, komme til ære igjen.

Det folk som vandrer i mørke skal se et stort lys; de som sitter i dødsskyggens land, over dem skal lyset stråle. Det folk som du ikke før gav stor glede, lar du da bli tallrikt, og de skal glede seg for ditt åsyn som en gleder seg ved høsten, som en jubler når hærfang skiftes!

For det åk som tynget det, det drag dets nakne bar, dets drivers stav, dem har du brutt i stykker, som på Midians dag. Og hver krigssko som steg frem i tummelen, hver kappe tilsølt med blod — de skal brennes opp og bli til føde for ilden.

For et barn er oss født, en sønn er oss skjenket, som bærer herskertegnet på sin skulder; han skal kalles «underfull hersker», «veldig Gud», «evig Far» og «Fredens fyrste». — Så sier Gud Herren: Vend om til meg, så skal I bli frelst!

I dag har her himlenes Konge villet komme til oss, født av en jomfru, for å kalle det fortapte menneske tilbake til de himmelske riker. Englene gleder seg, nå da den evige frelse har åpenbaret seg for menneskenes slekt.

Ære være Gud i det høyeste, og på jorden fred med alle dem hans nåde hviler over — for den evige frelse har åpenbaret seg for menneskenes slekt.

Etter de tre forord får vi ytterligere å lese en innledning om de mange vanskeligheter ved en fyldestgjørende fremstilling av den katolske Maria-lære: på den ene side kan den ikke stå som et isolert monument, den må nødvendigvis stå i forhold til læren om skapelsen, syndefallet, frelsen, Kirken, de helliges samfunn og fullendelsen, det vil si: den skulle nødvendigvis ha et betydelig omfang; på den annen side er Kirkens Maria-lære ofte i katolikkenes bevissthet blitt overgrodd av en rekke forekomster som nok kan være på sin plass i deres bestemte lokale sammenheng, men som er et tilfeldig nedslag av troen i en bestemt mentalitet — som altså ikke nødvendigvis skal importeres andre steder. Her trenges med andre ord sans for sammenheng og universalitet, og nøkternhet.

Først kommer en gjennomgåelse av Marias levnet under form av en nøktern analyse av de tekster i det Nye Testamente som omtaler Maria. En mønsterverdig behandling av troens kilder: her lyser overalt en ærlig vilje til ikke å presse ut av — eller lese inn i — tekstene mere enn de sier, men samtidig nekter man å behandle tekstene bare som «skriftsteder» som skulle klippes ut av sammenheng og vurderes utenfor den...

«Naar vi skal til at redegøre for 1) hvornaar der opstaar Trosproblemer angaaende Maria, 2) hvilke de var, og 3) hvilken Drøftelse de har gennemgaaet for at naa til at blive Dogmer, ma vi, for vor Erkendelses Skyld, behandle to Sider adskilt: Maria-Tankerne og Maria-Dyrkelsen: hvad Kirken siger om Maria, og hvad Kirken siger til Maria...». Dermed har vi

oppdelingen av boken: 1) Maria-problemer og Maria-dogmer, og 2) Maria-dyrkelsen.

I behandlingen av Maria-dogmene legger Peter Schindler stor vekt på å plasere Maria-problemene i hele den øvrige tros-lære. Han gjør det ytterst anskuelig ved å binde den til tros-bekjennelsens store dogmer. «Jeg tror... FØDT av Jomfru Maria — Maria som Gudsmoder.» «Jeg tror... født av JOMFRU Maria — Marias stedseverende Jomfruelighet.» «Jeg tror paa... SYNDERNES FORLADELSE — Marias Frelse — Immaculata-Dogmet.» «Jeg tror paa... KØDETS OPSTANDELSE — Marias Optagelse — Assumpta-Dogmet.»

Sammenheng... det er virkelig et nøkkelord i denne boken. S Marias verdighet som Guds Mor sees utelukkende i lyset av Kristus-dogmet. Anden fra konsilet i Efesos er trofast bevart. Marias privilegier som uplettet og opptatt i himmelen betraktes også i lyset av det som Gud i sin kjærlighet holder rede for alle sine barn. Marias optagelse i himmelen er på ingen måte en slags apoteose som løfter henne definitivt ut av den alminnelige menneskeskjebne. Heller ikke er Marias uplettede unnfangelse et privilegium som setter henne definitivt ut av det som er vår lodd. I begge tilfeller står Maria som det levende pant på det som Gud har tiltenkt hvert eneste av sine barn. Hennes absolutte og Gud-givne renhet er et pant på den fullkomne renhet som en syndig skapning skal måtte oppnå for å leve helt ut i Guds verden. (Vårt felles kall er jo: «å være

- HAN ER KOMMET!

Trøst, ja trøst mitt folk! sier eders Gud. Tal vennlig til Jerusalem, og rop at hennes strid er endt og hennes skyld betalt; av Herrens hånd har hun fått dobbelt for alle sine synder.

Hør! En røst roper i ørkenen: Gjør veien klar for Herren, jevn ødemarkens stier ut for vår Gud! Hver dal skal fylles, hvert fjell, hver ås skal slettes, hver krokete vei skal rettes ut, hver ulendt sti bli jevn. Og Herrens herlighet skal åpenbares, og alt som lever skal se at Herrens munn har talt.

Hør! En røst sier: «Forkynn!» Og jeg svarte: «Hva skal jeg forkynne?» «Alt levende er bare gress, og all dets prakt som markens blomster. Gresset tørker, og blomsten visner, når Herrens ånde blåser på det.» — Ja, sannelig, folket er gress; gresset tørker, blomsten visner — men vår Guds ord står fast til evig tid! — Så sier Gud Herren: Vend om til meg, så skal I bli frelst!

I dag er den sanne fred steget ned til oss fra himmelen — ja, i dag er himlene verden over fylt av sødme!

I dag opprant dagen for vår forløsning, dagen for vår gjenreisning, den evige salighets dag!

Ja, i dag er himlene verden over fylt av sødme!

Våk opp, våkn opp, ikle deg din styrke, Sion! Ifør deg ditt høytidsskrud, Jerusalem, du hellige stad! For aldri skal uomskårne og urene komme inn i deg mer. Ryst støvet av deg, Jerusalem, reis deg og ta sete; kast lenken om din nakke av, hærtatte Sions møy!

For så sier Herren: For intet ble I solgt, og uten noe vederlag skal I bli gjenløst. Ja, så sier Gud Herren: I sin første tid drog mitt folk ned til Egypt for å bo som fremmed der, og siden undertrykte Assur det uten noen rett. Men nå, sier Herren, hvordan skal jeg lenger kunne tåle at mitt folk er røvet fra meg for intet? Dets undertrykkere handler ille, sier Herren, og mitt navn blir hånet dagen lang. Derfor skal mitt folk lære å kjenne mitt navn; på hin dag skal det vite at jeg er den som taler: Jeg er her. — Så sier Gud Herren: Vend om til meg, så skal I bli frelst!

Den sanne Gud, Faderens avkom, steg ned fra himlene; han tok bolig i jomfruens skjød for å tre synlig frem for oss. Menneskelig kjøtt og blod, arven fra vår stamfar, gjorde han til sitt; så trådte han ut gjennom den lukkede port — lys og liv, verdens skaper!

Lik en brudgom dro Herren ut fra sitt kammer — lys og liv, verdens skaper!

hellige og ulastelige for Hans åsyn, i kjærlighet.» Ef. 1, 4.)

Hennes legemlige opptagelse i himmelen er likeledes et pant på den herlighet Kristus en gang vil gi til hele sin Kirke. Derfor er Maria blitt kalt: Kirkens eskatologiske ikon, det vil si, det hellige bilde i hvilket Kirken ser frem til hva Gud holder rede for den. Det er dette veld av tanker som står frem av Peter Schindlers fremstilling av de «moderne Maria-dogmene» i lyset av trosbekjennelsens ord om syndenes forlatelse og kjødets oppstandelse.

Når det gjelder det store kapitel om Maria-dyrkelse — hva Kirkens barn sier *til* Maria — innleder forfatteren sin redegjørelse med noen meget nyttige betraktninger om at vi også her befinner oss overfor et privilegert tilfelle av et almen-gyldig prinsipp: Kirkens tro på det evige liv og på de helliges samfunn.

Forfatteren tegner først opprinnelsen og de første tider av Maria-dyrkelsen i oldkirken, de første betraktninger om Maria som den nye Eva, om Maria som personifikasjon av Kirken, om Maria som Theotokos — Guds Mor, og de første bønner til henne. Derefter Maria-dyrkelsens utvikling gjennom tidene, med dens edle skudd, såvel som med dens villskudd. Mgr. Schindler har en levende fantasi for hvordan andre folkeslag må få lov til å feire Maria, han vet utmerket at Maria-lyrikken ikke alltid skal veies på dogmatikkens gullvekt, der er ingen sneverhet i hans stillingtagen overfor en rekke former for

Maria-kultus. Ikke desto mindre «skiller han åndene» og bedømmer formene etter deres ekte religiøse og kristne verdi. Her har vi en god veileder.

Nu har kristendommen uttrykt sitt forhold til Maria, ikke bare i liturgi, i diktning og i bønn, men også i kunst. Peter Schindler bruker et betydelig avsnitt av bokens siste del til et forsøk på å utdra religionshistorisk erkjennelse av Maria-bildets utvikling ned gjennom tidene. Det er et uhyre interessant synspunkt å betrakte Maria-andaktens historie under. Og selv om man måtte være uenig i tolkningen av en eller annen detalj, eller i utvalget av bildene, blir man revet med i denne tankevekkende fremstilling av byzantinismens Theotokos, av den romanske periodes Vår Frue, av gotikkens Himmeldronning og av renessansens og reformasjonstidens Mater Dolorosa.

Boken har et tillegg med liturgiske og para-liturgiske tekster. Mange vil ha glede av en nærmere analyse av noen av de mest kjente Maria-bønner. Man vil blant annet legge merke til en ny oversettelse av det Lauretanske litani: den tar sikte på å la poesi være poesi, samtidig som den gir oss en chance til å få tak i hva latinen virkelig vil si. Denne oversettelse ligger forøvrig nær opp til et tidligere forslag til norsk oversettelse. Man skulle ønske at disse to kunne bli brukt som grunnlag for en ny offisiell tekst.

Man forlater Maria-Bogen styrket og beriket. Les boken! Den er skrevet med kjærlighet, den vil vekke kjærlighet.

BLIKK på TIDEN

BYGG «HOTELL GJENNOMTREKK» I

■ Det ringer på ytterdøren. De lukker opp: Der står en noe medtatt herre og ber om et lite bidrag. Saken er nemlig den at han er sjømann, og nå har han fått hyre — men båten ligger dessverre i for eksempel Fredrikstad, den skal seile imorgen, og den seiler uten vår venn dersom man nå ikke forstrekker ham med den fornødne sum til billett...

Historien har hundre varianter, og De har hørt dem alle sammen før. Så hva gjør De da? Yder Deres skjerv til «ei halv

ei» — eller smekker døren i? Kanskje har historien fått en såpass personlig utforming at den låter litt mer troverdig enn sedvanlig, og De tenker: Det kan jo — for én gangs skyld — være noe i det. Kort sagt: De er stedt i valgets kval.

Det forslaget som generalsekretær Andreas Grasmo i Oslo Indremisjon forleden la frem, først på en rundebordskonferanse og senere i en artikkel i «Vår Kirke» (24. nov.), for å løse uteliggerproblemet — det vil ikke for godt befri Dem for besøk av gentlemen av den nevnte type. Men bor De i Oslo vil det gi Dem atskillig større grunnlag for en moralsk forsvarlig avgjørelse av spørsmålet: Gi eller ikke gi. Grasmo hevder nemlig at byen i og for seg er i stand til å løse uteliggerproblemet, dersom den virkelig ønsker det. Vi kan klare det, sier Grasmo, med noen flere og ganske særlig *bedre*, mer menneskelige, herberger. Vi trenger avdelinger for de forskjellige grupper av uteliggere. Institusjonene for dette klientell må representere et

Bak jernteppet

Berndt Gustafsson: *Kirkene bak jernteppet. Land og Kirke, Oslo 1962. 152 s.*

Denne boken om kirkene bak jernteppet er av dem som «utfyller et lenge følt savn», for å bruke en gammel klisjé. Norske aviser ignorerer i alt for stor grad det smertefulle problem som de forfulgte kristne i Øst-Europa og Øst-Asia stiller den vestlige samvittighet. Og noen orientering i bokform om emnet på norsk foreligger meg bekjent ikke, bortsett fra eldre bøker om kirkens stilling i Russland.

Berndt Gustafsson (dosent i kirkehistorie i Lund) gir en oversikt over kirkeforfølgelsene i alle land bak jern- og bambusteppene. Ett land er falt utenfor rammen, kanskje fordi det så nylig er kommet med i «klubben»: Cuba, der forfølgelsen de siste par år har rammet hårdt.

Gustafsson begynner sin fremstilling, naturlig nok, med Sovjetsamveldet. Fremstillingen av dette landets religiøse skjebne er også den fylldigste. Her gjør forfatteren rede for de skiftende faser i kirkens kår under sovjet-styret — de har svingt mellom en relativt lykkelig sameksistens (under krigen) til hard forfølgelse. I 50-årene har det vært lovende tegn på en gjenoppblomstring av det religiøse liv i landet; derfor er det vel også at styret de siste par år har satt i gang nye stramme tiltak mot kirken. På kort tid er 1500 kirker blitt lukket. Forfølgelsen skjer imidlertid alltid under skinn av legalitet — man anklager f. eks. en altfor dyktig prest eller biskop for en eller annen lovovertrødelse som tillater å forvise ham til fjernere egne.

De land som ellers får mest inngående behandling er Øst-Tyskland og Polen. De øvrige landene får en mer summarisk og litt tilfeldig behandling. En har inntrykk av at forfatteren i for liten grad har gjort seg umak med å skaffe førstehånds opplysninger, men har stolt på et klipparkiv som ikke alltid er så fylldig som det kunne ha vært. En kunne nok også bebreide boken en viss overfladiskhet, en litt vel skjematisk fremstilling av forholdene; noen flere konkrete eksempler som tydelige illustrasjoner ville nok ikke ha vært av veien, en får ikke alltid et tilstrekkelig inntrykk av hva kampen egentlig gjelder, hvordan den angår det enkelte menneske.

Det er heller ikke bra at Mindszenty-prosessen bare såvidt blir hentydet til, eller at i saken mot erkebiskop Stepinac bare statens anklagepunkter blir referert, uten noen stillingtagen til deres sannhetsgehalt. Skade er det endelig at forfatteren ikke har interessert seg stort for disse kirkenes åndelige utfoldelse der den finnes — jeg tenker på Polen, eller den religiøse og teologiske fornyelse i Romania.

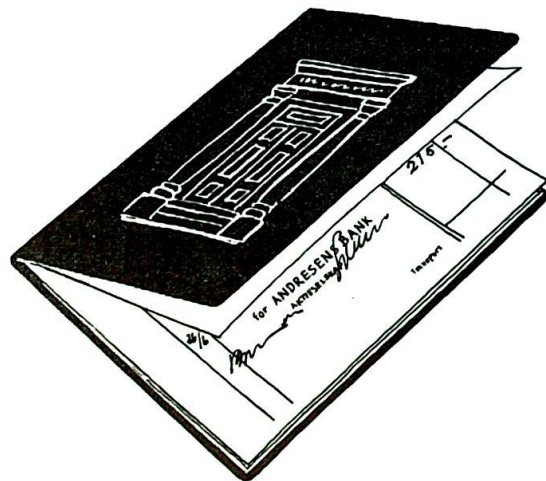
Alle de kristne samfunnene er kommet med i fremstillingen, med noen overvekt på det protestantiske aspekt; dette siste er forsåvidt rimelig, det lokale publikum tatt i betraktning. En alvorlig lakune er det likevel at den katolske kirke i Øst-Tyskland er helt uteglemt.

En del av manglene blir heldigvis oppveiet ved at oversetteren, Peter Wilhelm Bockman, har skrevet ajourførende tillegg til hvert enkelt kapittel. Det betyr flere steder et viktig supplement. Som helhet er boken derfor ubetinget å anbefale. Vi simpelthen skylder våre kristne brødre i Øst å være orientert om den kamp de kjemper.

Oversetteren burde ha sørget for en korrekte skrivemåte av enkelte østeuropeiske navn. Det er dessuten lenge siden vi i Norge kalte Bratislava for Pressburg, eller Latvia for Lettland.

E. G.

Ved DÅP eller
KONFIRMASJON

En BANKBOK er
DEN BESTE GAVE

ANDRESEN'S BANK
AKTIESELSKAP
OSLO

oppdriftsmiljø der hver og en gis sjansen til å bygge seg opp igjen, til en normal tilværelse. Og vi trenger ganske særlig et effektivt ettervern.

Det er ikke uhyre summer som trengs. Behovene er meget oversiktlige. Desto større grunn er det til å ta fatt på å løse oppgaven. Skatteborgeren vil muligens svare: Vil dette utskuddet ikke arbeide, så får det gå til grunne, det er deres egen sak. Men hvor mange er ikke bare kommet skjevt ut for hippet. Amerikansk materiale som er lagt frem, viser at halvparten av et større klientell som på forhånd var avskrevet som håpløst, ble helt eller delvis restituert. Lignende erfaringer er høstet i andre land. Med andre ord: De penger som legges ut på et slikt sosialarbeid, vinnes inn igjen for samfunnet også i form av øket produktivitet.

Her kan kommunen imidlertid ikke gå lenger enn skatteborgeren vil; det ble sterkt betonet av sosialrådmannen, ved den nevnte rundebordskonferansen. Så er det da å håpe at den jevne borger vil forstå at det herren på døren trenger, ikke er hans «medlidenhet», ikke hans krone i neven — men hans aktive press på sine valgte representanter i byens styre, slik at de tar «herbergistens» sak litt mer alvorlig enn hittil.

DEN SISTE RIDDER — ELLER KJERRINGA MOT STRØMMEN?

■ At «hjelp til selvhjelp» er den rette vei, ikke bare overfor forkomne gentlemen, men også overfor fattige nasjoner, er en sannhet som etterhvert begynner å bli alminnelig godtatt her i landet. Skal en tro bladet «Farmand» er det til og med tale om en «humanitær massepsykose» som har besatt alt folket, mens bladets redaksjon alene bevarer hodet kaldt og blikket klart. Men fullt så vel er det nok ikke.

I en rundebordskonferanse nylig, arrangert av «Verdens Gang» (16. nov.) fikk bladets representanter anledning til å gjøre rede for sin motstand mot utviklingshjelpen. Grunnsynspunktet, såvel for den gamle profet — Alf Larsen — såvel som for den unge business-teoretiker — redaktør Ole-Jacob Hoff — var en stor tvil på Vestens evne til å gi noe vesentlig til «utviklingslandenes» mennesker, en tvil på våre egne åndelige ressurser: Tar vi ikke fra dem hele deres livsgrunnlag, uten å være i stand til å sette noe i stedet?

Det er selvfølgelig høyst påkrevet å definere meget klart hva vi mener med ordet «utvikling» — det må ikke herske tvil om at det er tale om en økonomisk og hva vi kunne kalle en sosialhygienisk utvikling, og at vårt arbeid må skje under den største hensyntagen til de fremmede kulturers iboende verdier — selv om en påvirkning ikke er til å unngå. En slik utvikling tvinger seg imidlertid frem. Det vet jo Farmand godt. Og en får et bestemt inntrykk av at det nok er hensynet til det sakrosankte private initiativ som får bladets redaktør til å niholde på en generell og lite fruktbar tvil om målet, der hvor vi forlengst burde vært kommet frem til en konstruktiv diskusjon om midlene.

Redaktør Hoff understreker, og med rette, at det hele er et uhyre komplisert problem. Men spørsmålet har jo vært gjenomdiskutert i en ti års tid av verdens fremste fagfolk, ikke minst slike som har personlig erfaring i arbeidet. Det foreligger en hel litteratur om emnet. En skulle ønske at spor av dette merkedes litt oftere i den norske debatt om utviklingshjelpen.

«BISPENE OG ROMA» II

■ De statskirkelige biskopers uttalelse om Fellesmarkedet var til dels tvetydige og kunne misforstås. En interpellasjon i Stortinget (ved Ase Lionæs) tillå likevel biskopene meninger langt ut over hva man med rimelighet kunne legge i deres ord; det var et forstemmende forsøk på å slå politisk mynt på en geistlig klossethet. Derimot kan vi ikke annet enn sympatisere

med Per Vogt, når han påpeker («Verdens Gang», 28. nov.) at de moralske problemer som kan oppstå med sydlendingers møte med nordboer, i høy grad kan sees fra to sider: På Mallorca og andre steder i Syden er det skandinavenes — kanskje ikke minst kvinnenens — ikke sjelden meget tvilsomme oppførsel som får prester og biskoper til å rykke ut med sjokkerte advarsler! Hvilket viser at der ingen grunn foreligger til å sette seg på sin høye hest, for vokterne av den nordiske renhet.

Et faktum gjenstår: Utenlandske arbeideres komme til Norge i større antall vil bety en utfordring — også moralsk — til det norske folk. Men en moralsk utfordring i ordets meget vide forstand. Og en utfordring til det norske folk som helhet. Det er ikke den norske statskirke alene som blir stilt overfor problemer. Den vesle norske katolske kirke vil komme til å få føle problemene atskillig nærmere på kroppen enn statskirken.

Ganske nøkternt stiller pastor Harald Taxt saken inn i sin rette sammenheng, i en samtale med «Morgenposten» (30. nov.): Vi katolikker er i høyeste grad interessert i et samarbeid, for å forberede oss på den situasjonen som kan komme. Pastor Taxt har selv i mange år ledet organisasjonen «Katolsk Flyktningehjelp», og har omfattende erfaring i de problemer som vil stille seg. Han mener at et sentralt organ som kan ta seg av disse problemene uten tvil vil bli påkrevet:

«De spurte meg om vi trenger til en «ombudsmannsordning» for utlendinger i Norge. Ja, det tror jeg bestemt. Det kan diskuteres hva vi skal benevne en slik institusjon og hvilken form den bør få. Men sikkert er det at det vil reise seg krav om en institusjon tilsvarende den vi i årene etter krigen har hatt for å ivareta flyktningenes interesser.»

Her vil det imidlertid ikke dreie seg om flyktninger; den massen av utenlandsk arbeidskraft vi vil få ved en tilslutning til Fellesmarkedet, vil ha en helt annen karakter:

«Det blir hovedsakelig faglært arbeidskraft, og myndighetene vil i god tid ha oversikt over hva vi må regne med å skulle ta hånd om... Det er denne gruppen de norske biskopene tenker på, og spørsmålet ligger også oss katolikker tungt på hjertet.»

Så meget for de generelle retningslinjer; resten får vi se når tiden er inne.

Angelico.

Legmannskongress i England

En regional konferanse for det katolske legmannsarbeidet i Nord-Europa kommer til å bli holdt i London i mai neste år. Også de norske organisasjonene er innbudt til å sende deltakere til denne konferansen, som er ment å samle representanter fra alle de nordiske land foruten fra de Britiske Øyer. Kongressen skal være et ledd i forberedelsen av en ny verdenskongress for legfolket, som en venter vil bli organisert straks Vatikankonsilet er avsluttet og i umiddelbar tilslutning til dette.

Som innbydere for kongressen står National Lay Apostolate Group for England and Wales. De håper på en fyldig deltagelse også fra Norge (inntil 20 plasser er reservert hvert land). Kongressen finner sted i dagene 24.—27. mai. Utgiftene må bestrides av deltagerne selv. De som ønsker å delta fra Norge kan melde seg — snarest — til sine respektive foreninger, som så igjen må sette seg i forbindelse med Legmannsrådet.

Pastor Taxt -
ønsker samarbeid.

OBSERVATØRENE ER MED!

Nesten halvparten av alle kristne i verden står utenfor den katolske kirke, og fordeler seg på et stort antall større eller mindre kirkesamfunn. Førte utvalgte representanter for denne rikt varierte del av kristenheten er pavens gjester i Rom. Allerede på Vatikankonsilets åpningsdag satt de på en tribune nær opp til alteret i Peterskirken. Kort etter mottok Johannes XXIII dem i en særlig og hjertelig uformell audiens. Men av langt større faktisk og psykologisk betydning er dette: Hver dag begir de seg sammen med de katolske biskoper til forhandlingene i Peterskirkens langskip, og når konsilets generalsekretær, erkebiskop *Felici*, uttaler den foreskrevne formel som pålegger alle «uvedkommende» å fjerne seg og dørene lukkes, blir de rolig sittende, med de samme dokumenter og informasjonen som konsilfedrene foran seg på pulsten. Man må kanskje ha sett det for å fatte dette merkelige, og inntil for få år siden utenkelige: Katolske kardinaler og biskoper diskuterer — tildels ytterst livlig — kirkens indre anliggender, dens styrke og svakhet, dens evige overskudd og dens høyst følbare menneskelige og timelige svikt, under øynene på lutherske, gresk-ortodokse, reformerte, metodistiske, presbyterianske og mange andre slags teologer. Og hva mere er, disse herrer samles ukentlig til drøftelse med representanter for konsilet, og sier meget tydelig fra om hva de billiger og hva de avviser i konsilets forhandlinger. Etter bare fire år på Peters Stol har en åtti-årig mann maktet å bringe kirken og den katolske mentalitet dette lange stykke vei fra en fornem og *splendid isolation* i forholdet til anderledes troende kristne.

Hvordan reagerer egentlig observatørene? De tallrike journalister som søker etter stoff i konsilets Rom, nu da forhandlingene beveger seg nokså bedagelig gjennom liturgiens problemer, har selvfølgelig været «stoff» — godt stoff — i dette nærliggende spørsmål. Kanskje har de også styrt sine skritt til Piazza Adriana, det stille kvarteret mellom Vatikanet og Engelsborg, hvor en god del av de ikke-katolske observatører er innlosjert i pensjoner. De er i tilfelle trolig blitt skuffet. Observatørene har for det første bundet seg til den samme diskresjon som de katolske biskoper når det gjelder konsilets forhandlinger, og spisse tunger påstår at de overholder den

De ikke-katolske observatør-delegatene ved konsilet har fått plass på en tribune like overfor kardinalene.

bedre. Og selv ut over dette iakttar de gjerne, under gjestfrihetens uskrevne lov, den ytterste forsiktighet når det gjelder å uttale seg til pressen. Det forhindrer jo ikke at man dog vet ett og annet om deres reaksjoner.

For det første synes det som om observatørene har vært både slått og overbevist av den enkle og selvfølgelig *vennlighet* de har møtt. Pavens gikk ubesværet utenom et hoffseremoniell som han vel personlig ikke trives noe videre ved, satte seg midt iblant dem og overrasket dem ved å tale meget spontant i en situasjon hvor man ville ha trodd at han tvert om veiet hvert ord på gullvekt. «Hvis dere kunne se mitt hjerte, ville dere finne mere der enn i mine ord», sa han blant annet, og understreket hvilken glede det hadde vært for ham å ha dem under øynene åpningsdagen, mens han i Peterskirken bad for konsilets lydighet under Den Hellige Ånd.

Den samme hjertelighet har observatørene møtt hos sin umiddelbare «kontaktmann», den tyskfødte kardinal *Augustin Bea*. Kort etter konsilets åpning i oktober innbød han observatørene til en mottagelse, der han blant annet uttalte: «Tillat meg å vende meg til dere med disse enkle ord som har så dyp en mening: Mine brødre i Kristus! For så blir vi oss jo øyeblikkelig bevisst den uoverskuelige nåde vi alle har mottatt ved dåpen, og som har bundet oss til hver andre med bånd som intet kan bryte, og som er sterkere enn all vår splittelse.» Etter å ha nevnt hvordan bevisstheten om det som forer kristne av alle konfesjoner idag gjør seg sterkere og sterkere gjeldende, verden over, sa kardinalen blant annet, med et ordvalg som vel er noe helt enestående i den katolske kirkes moderne historie: «Vis oss den uforbeholdne tillit å si oss fullt oppriktig, særlig på de møter vi organiserer med det for øye, hva som støter dere, hva dere må kritisere, hva dere ønsker og foreslår anderledes. Selvfølgelig kan jeg ikke love dere å finne en løsning på hvert enkelt av deres problemer, men jeg forsikrer dere at vi vil verdsette en slik tillit, og at vi vil gjøre vårt beste for å overveie alt i Kristus, og handle, etter beste skjønn og krefter, nu og i fremtiden.»

Ut over vennligheten i Vatikanet er observatørene utvilsomt blitt overrasket ved å se at det faktisk er en spontan, levende og noen ganger dramatisk «samvittighetsransakelse» den katolske kirke tillater dem å overvære i Peterskirken. I en pressekonferanse nylig kom kardinal Bea inn på denne reaksjonen fra observatørenes side, og sa «Man kan spørre seg selv hvorfor nettopp denne frie debatt har overrasket og imponert dem. Jeg tror årsaken er denne: Eftersom det er kjent at autoritetsprinsippet hevdes så strengt i den katolske kirke, også i lærespørsmål, er det nærliggende å forestille seg at kirkens medlemmer, biskopene inklusive, nærmest var slaver under dette prinsipp, i en slik grad at de — om dere tillater uttrykket — ble forbudt å tenke med sine egne hoder. Noen av observatørene ble her overrasket, når de så hvordan en kardinal kan uttrykke meninger i rak motsetning til hva en annen kardinal mener. De hadde med andre ord ikke innsett, at den mest fullkomne lojalitet overfor den autoritet som tilkommer kirkens læreembede slett ikke utelukker meningsfrihet i svært mange saker som ennå ikke er blitt avklart og definert.»

At observatørens nærvær ved konsilet betyr noe, ble også nylig fastslått av en av konsilets gjester, Basel-teologen professor Oscar Cullmann: «Observatørens nærvær her er noe av et mirakel. Jeg er stadig like forbauset over at vi har kunnet bli så integrert i konsilet som tilfellet er. Det er et veldig fremskritt.» Og han nevnte med takknemlighet og anerkjennelse den åpne og nestekjærlige menneskelighet som preget kontaktene mellom katolske og protestantiske teologer, og det ganske vidtgående samarbeid som var blitt mulig i marginen av konsilet. Han endte med å si: «Hva som enn kommer ut av konsilet: Denne samtalen vil vi fortsette.»

Om få uker, når konsilets første sesjon er over, reiser disse 40 spesialistene hjem til sine kirkesamfunn med meget detaljert og grundig informasjon om tilstanden og spenningsforholdene i den katolske kirke. I Peterskirken sitter de på en tribune rett imot kardinalenes, øverst i langskipet. De av dem som ønsker det, får en oversetter ved sin side, som hjelper dem med forhandlingenes latin — spisse tunger hevder at det er til adskillige av konsilfedrenes misunnelse!

Hver uke samler Sekretariatet for Kristen Enhet observatørene til et informasjonsmøte, der de siste forhandlingens innhold blir kommentert, og hvor de selv griper ordet til diskusjon av det de får høre, i dialog

En av konsilets gjester, professor Oscar Cullmann fra Basel: «Denne samtalen vil vi fortsette.»

med katolske teologer. Utenom disse faste møter har de selvfølgelig tallrike personlige kontakter, likesom de dagen etter sitt kontaktmøte med Vatikanets Sekretariat har et eget arbeidsmøte seg imellom, uten katolikker til stede. Disse lærde menn har også fått adgang til Vatikanbiblioteket, utgravningene under Peterskirken og andre severdigheter som særlig interesserer dem, og folk som ledsager dem, sier at der i løpet av noen uker har utviklet seg et vennsforhold og et lojalt teologisk samarbeid som gleder alle parter, uten at de derfor gjør seg illusjoner over de mange og alvorlige problemer som fremdeles skiller.

(Forts. neste side)

De ikke-katolske observatør-delegater til det annet Vatikanekonsil representerer praktisk talt alle de store kristne samfunn. Følgende har vært til stede ved konsilets høstsesjon i år:

Den russisk-ortodokse kirke:

Erkeprest Vitali Borovoi, teologiprofessor i Leningrad; arkimandritt Vladimir Kotljarov, viseformann for den russiske misjon i Jerusalem.

Den koptiske kirke i Egypt:

Pater Y. Girgis fra det egyptiske undervisningsdepartement; dr. M. Tadros, Alexandria.

Den syrisk-jakobittiske kirke:

Pater Zakka Iwas.

Etiopias ortodokse kirke:

Abba Petros G. Selassie; dr. Haile Mariam Teshome.

Den armenske kirke i Kilikia:

Arkimandritt Karekin Sarkissian.

Den russisk-ortodokse kirke i utlandet:

Biskop Antonij av Geneve; erkeprest Igor Trojanov, Lausanne.

Den gammel-katolske kirke i Utrecht:

Kannik J. P. Maan, professor i eksegesi, Utrecht.

Den anglikanske kirke:

Dr. John Moorman, biskop av Ripon, England; dr. Fr. Grant, teologiprofessor ved Union Seminary, New York; dr. Harald de Soysa, erkediakon i Colombo, Ceylon.

Det lutherske verdensforbund:

Dr. Kristen Skydsgaard, teologiprofessor, København; dr. George Lindbeck, teologiprofessor, Yale, USA.

Det presbyterianske verdensforbund:

Pastor Hébert Roux, Frankrikes reformerte kirke; dr. Douglas Shaw, den skotske kirke; prof. J. H. Nichols, Princeton, USA.

Den evangeliske kirke i Tyskland:

Dr. Edmund Schlink, teologiprofessor, Heidelberg.

«Church of Christ»:

Generalsekretær Jesse M. Bader.

«Vennenes» verdenskomité (kvekerne):

Dr. R. Ullmann, professor, Birmingham.

Kongregasjonalistenes verdensråd:

Dr. Douglas Horton, USA; prof. George B. Caird, Oxford.

Metodistenes verdensråd:

Biskop Fred P. Corson, verdensrådets formann, USA; dr. Harold Roberts, England; dr. Alberto C. Outler, teologiprofessor, Dallas, USA.

Kirkenes Verdensråd:

Dr. Lukas Vischer, medlem av kommisjonen for «Faith and Order», Genève.

Det Internasjonale Forbund for Fri Kristendom:

Prof. L. J. van Holk, Leiden; professor Luther Adams, Harvard, USA; Dr. Dana Mc Lean Greeley, president for unitarenes verdensforbund, USA.

Baptistene avsto å la seg representere som helhet. Imidlertid er presidenten for USA's store neger-baptistkirke, dr. Joseph Jackson, kommet som personlig gjest, invitert av Sekretariatet for Kristen Enhet. Sekretariatet har dessuten invitert følgende andre

Gjester:

Roger Schutz og Max Thurian, medlemmer av det reformerte kloster i Taizé (Frankrike); dr. Oscar Cullmann, teologiprofessor, Basel; dr. G. C. Berkouwer, teologiprofessor, Amsterdam; erkeprest Alexander Schmemmann fra det ortodokse seminar St. Vladimir, New York; dr. Stanley Stuber, USA; kannik B. C. Pawley, Church of England.

I den offisielle listen forekommer dessuten navnene på fem-seks stedfortredere eller ledsagere av de ovennevnte, blant dem en representant for valdenserkirken i Roma.

«MIRAKLET»

Det er Bruce Marshalls bok «Father Malachy's Miracle» som tyskeren Bernhard Wicki nå har filmet. Boken, som også er oversatt til norsk (titel: «Miraklet») er historien om hvordan en ydmyk liten benediktinermunk på besøk i storbyen ber Vårherre om et riktig mirakel, slik at han viser menneskene at han virkelig er til og griper inn i deres liv. Og se — sognets forargelse, nattklubben Eden Bar med samt alle dens gjester, alt den inneholder av fast og flytende — den løfter seg i været og forsvinner til himmels. Senere får man vite at den har landet på et skjær ytterst i fjordgapet.

Men det videre forløp blir aldeles ikke hva pater Malachias hadde tenkt seg. At Eden Bar, som tidligere sto rett overfor St. Johannes-kirken, nå befinner seg på et skjær ute i Nordsjøen, det er riktignok ikke til å komme forbi. Men da er det jo alle tiders sensasjon! Og det er som sensasjon pater Malachias' mirakel nå bli behandlet; hvordan etablissementet havnet i Nordsjøen, spiller ingen rolle, hovedsaken er hvordan sensasjonen kan utnyttes. Forvrøvlingen av underet begynner umiddelbart, miraklet tjener alle formål — unntagen det egentlige — big business, personlig karriere, religiøst hysteri. Til sist vet pater Malachias ingen annen råd enn å be Vårherre gjøre det hele om igjen. En vakker dag står Eden Bar på sin gamle plass — og se, der har aldri skjedd noe mirakel; folk ler og flirer: Det var vel det vi visste! Det var ikke noe mirakel!

Bruce Marshalls bok er holdt i en elskverdig komedietone, hans Father Malachy glir inn på en privilegert plass i det galleri av på en gang ydmyke og høyst menneskelige presteskikkelser han har skapt, og har den sjarmerende lokalkoloritt fra skotsk minoritetskatolesisme som er Bruce Marshalls styrke. Hans sikte er også først og fremst religiøs: Han vil svare alle de religionens opposenter som sier: Vis oss et under, et uomtvistelig under, så skal vi tro!

For et mirakel er jo et tegn fra Gud. Og et tegn er aldri entydig — en må være på en viss bølgelengde med den som gir tegnet, for å kunne oppfatte det. Og den moderne verden er simpelthen ikke åpen for det mest eklatante mirakel. Om dere fikk se et aldri så stort under, sier Marshall, så ville dere ikke tro, dersom deres hjerter ikke er rede; bare det religiøse, det åpne sinn kan gjenkjenne miraklet. Utenfor den religiøse kontakt tar miraklet seg ut som en slags ufattelig tryllekunst som man bare kan reagere profant på.

Bernhard Wicki har flyttet handlingen til Tyskland anno 1960, og samtidig for en del endret siktepunktet.

Det er imidlertid med god grunn kardinal Bea i sitt intervju kunne legge vekt på at så mange kristne samfunn, også blant dem som ikke har villet sende observatører, har villet be for konsilet og dets arbeide, i slående kontrast til den omtale og stemning som det første Vatikankonsil for 90 år siden møtte i den ikke-katolske verden. Han så i dette «en begynnelse på enheten, og et solid grunnlag for vår tillit til Gud».

Og i sannhet — vi lever, også kirkehistorisk, i en mer-

I filmen «Miraklet» er hovedpersonen en liten benediktinermunk, pater Malachias. Filmen er satt i scene av et av tyske films få gode kort idag: Bernhard Wicki. Hovedrollen spilles av Horst Bollmann (på bildet).

Av en religiøs satire som i all sin elskverdighet ikke er uten brodd, har han gjort en sviende, hånlige og fortvilet anklage mot sin vest-europeiske samtid; filmen har sterke minnelser både av andre tyske oppgjør med *das Wirtschaftswunder* og av Fellinis *Dolce Vita*. Den religiøse sammenhengen er blitt noe forflyktiget, og hovedvekten lagt på en uhyggelig krass skildring av et samfunn hvor profitt og karriere og kravet om å «være med» er de eneste kriterier for ens handlemåte, og hvor miraklet, som skulle vært et vidnesbyrd om Guds nærvær i en angstfylt verden, straks blir tatt i besiddelse av menneskene som et nytt narkotikamiddel: De vil selv velge sin måte å jage angsten vekk på. En og annen ren sjel aner man allikevel oppe i alt dette mudderet, og for dem har miraklet virkelig slått på skjulte strenger. En av dem er kjæresten til «the Bishop's Bad Brother», en annen er biskopen selv. Men det blir med antydninger, og filmen toner ut i et anti-klimaks som vel skal illustrere at intet er endret, fordi intet kunne endres.

Sammenlignet med Marshalls bok synes jeg nok Wickis film skuffer en smule. Men alene står den godt. Teknisk rager den høyt over gjennomsnittet, og Wicki gjør heller ikke noen krumspring med selve kjernen i boken. Han planter miraklet solid inn i det dennesidige, uten på noen måte å innlate seg på psykologiserende bortforklaringer. Selv blir han nok stående og hamre mer på den negative avsløring enn Marshall gjør; men det er også en måte å få folk til å tenke på. En annen sak er at filmen på denne måte blir vel stillestående; Wicki klarer ikke å gå i dybden med sitt tema, temmelig fort har han sagt hva han har å si, og resten blir gjentagelser. Som helhet er nok filmen svakere enn hans første mesterstykke: antikrigsfilmen *Broen* (tidligere omtalt her i «St. Olav»).

Enkelte filmanmeldere antyder at katolikkene nok ikke kommer til å like filmen. Så? Riktignok er filmen forbudt i Italia. Men den italienske sensur er ikke identisk med «katolikkene»; og filmen er blitt plukket ut av OCIC — det internasjonale katolske filmbyrået — som en av 1961's ti spesielt anbefalte filmer.

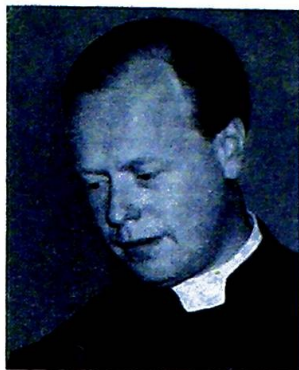
Kriton.

kelig tid. Hvem ville for bare få år siden ha trodd, at i via del Plebiscito i pavens Rom, i et lite huskapell kneiler hver aften en liten gruppe reformerte «munke» fra klosteret Taizé i Frankrike, protestantiske ordensfolk som er pavens gjester, og ber for den kristne enhet? Den ene kirke for alle kristne i verden har vi ennå ikke for øynene. Men den eksisterer usynlig, blant annet i bønner, hos mennesker av den gode vilje.

HRM.

**Pastor Ivar
Hansteen Knudsen**

50 år

«St. Olav»s mangeårige redaktør, pastor dr. Ivar Hansteen Knudsen, må i disse dager se den hårde sannhet i øynene: Hans tur er kommet til å runde det halve sekel. Den 23. desember, på selveste lille julaften, fyller han sine femti år. Og dermed må han, som i årenes løp har bebudet så mange fødsels- og høytidsdager for andre, selv finne seg i å bli gjenstand for en viss oppmerksomhet!

Pastor Hansteen Knudsen er Porsgrunns-gutt og vokste opp der i byen, men sine åndelige barnesko trådte han i Roma. Han tilbragte sine studieår på Propaganda Fide-kollegiet, — og så kom krigen. Det var som en slags «fange i Vatikanet» at pastor Hansteen Knudsen ble ordinert til prest, i 1942. De siste krigsårene tilbragte han så dels med å skrive og forsvare en doktoravhandling over den katolske kirkes forhold til norsk-danske myndigheter etter reformasjonen («De relationibus inter Sanctam Sedem et Norvegiam»), dels som sekretær for kardinal Canali.

I 1946 kunne han imidlertid omsider vende hjem til Norge for å ta opp sitt egentlige virke. Meget snart ble han så utnevnt til redaktør for «St. Olav», en stilling som han skulle skjøtte helt til 1959, da sykdom tvang ham til å forlate redaktørstolen. I løpet av denne tiden drev pastor Hansteen Knudsen «St. Olav» frem til å bli et blad bispedømmet kunne være bekjent av; tross en uegennyttig innsats fra den forrige redaktørs, fru Dithmer Vanbergs side, var det ikke til å unngå at bladet var blitt liggende noe nede i krigsårene. Midt i en mengde andre gjøremål lyktes det ham å få både kvaliteten og abonnent-tallet vesentlig oppover, slik at den nåværende redaksjon kom til så å si «dekket bord». Om hvilken innsats det har krevet å stå alene med bladet og sørge for at det regelmessig kom ut hver fjortende dag i alle disse årene, vidner kanskje best det faktum at to mann har måttet tre til og overta der den ene slapp!

Pastor Hansteen Knudsen har i alle disse årene likeledes hatt hvervet som biskopens sekretær. Dessuten var han i en årrekke prest for Ungdomsforbundet, hvor han også nedla en stor og fortjenstfull innsats. I alle disse forskjellige hverv har han i årenes løp vunnet seg tallrike venner, som vi vet av hjertet vil slutte seg til oss i våre ønsker for dagen!

KONSILET . . .

(Forts. fra s. 383)

måten håper man å få gjort fortgang i arbeidet, når konsilet trer sammen igjen til høsten. Denne kommisjon skal vesentlig bestå av kardinaler fra presidiet og fra kommisjonen for ekstraordinære anliggender.

LITURGIEN: GENERELLE PRINSIPPER VEDTATT

I den siste uken lyktes det også å få holdt de endelige avstemningene over første kapitel av liturgi-prosjektet — det som angir de generelle retningslinjene. Forslaget ble godtatt praktisk talt enstemmig. Et par ting kan man her straks nevne: Konsilet har godkjent prinsippet om at de lokale bispekonferanser har myndighet til å gjennomføre liturgiske reformer. Enn videre er det fastslått at latinen forblir det offisielle språk for den latinske ritus — ingen hadde heller ønsket noe annet — men at folkesproget kan få en bredere plass enn hittil, særlig i lesningene og visse bønner og sangstykker. Bispekonferansene avgjør her hvor langt man skal gå i hvert enkelt tilfelle.

Da konsilet åpnet den 11. oktober, fremførte det Sixtinske kor en flerstemmig messe, mens 2000 biskoper satt og hørte på. Ved avslutningen den 8. desember gikk det anderledes til. Da hadde biskopene funnet sammen også *psykologisk* i det fellesskap de åndelig og juridisk sett utgjør, og de endte denne første sesjon av konsilet med å synge festdagens messe unisont. Estetisk var det kanskje mindre tilfredsstillende — men det markerte til gjengjeld den nye ånd som i disse to månedene har bemektiget seg Kirken. — Kvantitativt er nok ikke så meget utrettet. Men det som er skjedd, er av en slik karakter at det nødvendigvis betyr en radikal nyorientering av Kirkens syn på seg selv og sitt arbeid. En kan se neste sesjon i møte med stor tillit.

Bare én bekymring setter skår i gleden: Pavens helse. Pave Johannes har de siste ukene vært igjennom en temmelig ondartet sykdom. Han er nå på bedringens vei. Vi får inderlig håpe at bedringen vil vise seg varig.

Den juledukutlodning som Katolsk Studentlag har arrangert, er avsluttet. Duken ble vunnet av fru Klüwer, Neuberggt. 15.

SOVJETSAMVELDET

Bønnskrift fra de kristne til Khrustsjov.

Tusener av russiske kristne har undertegnet et bønnskrift til statsminister Khrustsjov angående de lokale myndigheters behandling av et berømt kloster. Maria-Opptagelses-kloster hadde i 1960 140 munk, det skal nå ikke være mer enn 36 tilbake. Dette skyldes den tvangspolitikk som har vært ført overfor klostrets innvånere de siste to år. Dels går det ut over de tallrike tilreisende og pilgrim, som stadig blir arrestert for «løsgjengeri» og tildels mishandlet. Dels går det ut over munkene selv, som blant annet blir innesperret i sinnssykeasyler, dersom de ikke godvillig forlater klostret. I petisjonen til Khrustsjov heter det: «Vi er helt fortvilet og vi ber Dem sørge for at det blir gjort slutt på denne umenneskelige og skandaløse behandlin-

gen vi troende blir utsatt for, slik at De lar oss få beholde vårt hellige kloster.»

Jødisk appell til myndighetene.

De franske jøders representantråd har rettet en henvendelse til de sovjetrusiske myndigheter om å oppheve dødsdommene over de såkalte «økonomiske forbrytere» som er medlemmer av den jødiske menighet i Russland. Disse dommene blir utlagt som ledd i en jødefølgelse. Rådet ber videre om at jødene i Sovjet-Samveldet fritt får utvikle sine kulturelle institusjoner, sine skoler, teatre og forlag, og fritt får dyrke sitt språk, jiddisch.

BRASIL

Protestantene studerer katolisismen.

En sammenslutning av protestantiske teologiske seminarer har i det forløpne år organisert et studieår over den katolske kirke. Ved de avsluttende studiedagene i november, der teologiprofessorer fra hele landet møttes, var to dominikanerpatres innbudt til å holde et foredrag. En representant for kardinalerkebiskopen av São Paulo var også til stede. Ifølge pressemeldinger ble foredraget

Gi et abonnement på ST. OLAV!

Innenlands
kr. 20.— pr. år, kr. 10.— pr. halvår.
Utenlands
kr. 24.— pr. år, kr. 12.— pr. halvår.

St. Olavs eksp., Akersv. 5, Oslo.
Tlf. 42 31 70 - Postgiro 153 21.

★

IKKE FOR SENT Å FINNE —

gode bøker for voksne og barn,
grammofonplater, kunstkalendere og
vakre kunstgjenstander.

ST. OLAV BOKHANDEL
Akersv. 5, Oslo - Tlf. 42 37 43

Fredager før jul åpent til kl. 19.
Øvrige dager til kl. 16.

godt mottatt, og i den følgende diskusjon lyktes det å rydde av veien en god del av de misforståelser som gjør seg gjel-

BERGEN		
URMAKER ANTON M. OLSEN Olav Kyrrregate 1 - Tlf. 13035	 Gjertsen i Småstrandgaten BOKHANDEL BERGEN	HARALD MADSEN Strandgaten 73, Bergen Kolonial engros Tlf. 10 415 - 12 359 - 18 528 Sverre Madsen privat tlf. 72 428
<i>Hvitete og skånsommere vask med</i> «REFORM» BERGENS SÅPEFABRIKK A/S		$\frac{1}{8}$ Kr. Madsens Bok- og Papirhandel BERGEN Bryggen 5 - Leppen - Telefon 11 482
HOPSDAL & DAHL A/S Aut. Installatør, Radio- og Utstysforretning TORNØEGÅRDEN - BERGEN	K. & J. SOLHEIM Kjøtt - Pålegg - Delikatesser Egen Pølsefabrikk Solheimsgt. 25 Tlf. 99 016 Bergen	A. K. EGGE A/S Frukt og grønnsaker En gros
Johan H. BENTZON A/S En gros - Telefon 10106	Våre bekjente Myhre Heiser leveres over hele landet. JONAS MYHRE BERGEN JONAS MYHRE A/S OSLO A/S MYHRES MASKININDUSTRI BERGEN - OSLO	
 Eches Farvehandel NYGÅRDSGT. 4	 All slags skadeforsikring	
ERLING KRAGE A/S PRYD- OG BRUKSKUNST Bergen Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»		

dende blant protestantene i Brasil overfor den katolske kirke.

INDIA

Erkebiskop ber om hjelpeprogram.

Erkebiskop Thangalathil av Trivandrum i Syd-India slo forleden til lyd for et kirkelig hjelpeprogram til India, tilsvarende det som de tyske katolikker har satt i gang i Syd-Amerika. Erkebiskopen fremholdt at med de sosiale forhold som hersket i India, var det til liten nytte å preke moral og stille

opp høye etiske idealer. De livsbetingelser som de fleste mennesker lever under, gjør det praktisk talt umulig å følge den kristne moral.

KRISTIANSAND S.

TAPET OG KUNST

ARTIKLER

Kristiansand S.

Tollbodgt. 15 A

Telefon 23 930

KRISTIANSAND S.

G.M. Haugland

BOKHANDEL PAPIRHANDEL

Kontormaskiner — Fyllepennservice

Tlf. 22 108 — 24 109

KRISTIANSAND S.

ALT I SKILT
Elektro-teknikk
Industri — Militær
Skip — Sykehus
Reklame — Varemesse

Gravør Trygve Køhn
Kristiansand S.

Telefon 22 281

Skippergt. 41

EMIL SYVERTSEN

Skotøyforretning

Eldste forretning i bransjen.

Etabl. 1870

Kristiansand S.

Reinhartsen & Co.

FISKEFORRETNING

Tlf. 25 884 - 22 932

Sigurd Gramén

SPESIALOPTIKER

Spesialitet: Brillor

Kristian 4des gt. 20 - Telefon 25 005

BOKHANDELEN
i Sparebankbygningen Kristiansand S.

OSKAR PEDERSEN %

Kolonial engros

Spesialfirma for leveranser til restauranter, hoteller, sykehus etc.

Sentralbord 29 516

C. P. WINTERSBORG

Spesialforretning i
AMATØRFOTO og FILM

Sparebankgården — Tlf. 22 016

W. Nørgaard Jensen

FRUKT- OG GRØNNSAKFORRETNING

Konditori og Kafé

A. KRUSE SMITH

Entreprenørforretning

KRISTIANSAND S

KRISTIAN FRIVOLD

Kjøtt & Pølsevarer

Tlf. 22 175 — Kristiansand S.

Bygningsartikler — Jern & Stål m. m.

Tlf. 24 452

SIGURD SØRENSEN

Begravelsesbyrå

Holbergsgt. 15 — Tlf. 22 153 — 25 717
Egen likbil for transport

TOR RUUD

Aut. Rørleggerforretning

Hannevik Terrasse 5 - Kristiansand S.

Tlf. 25 759 - 22 908

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

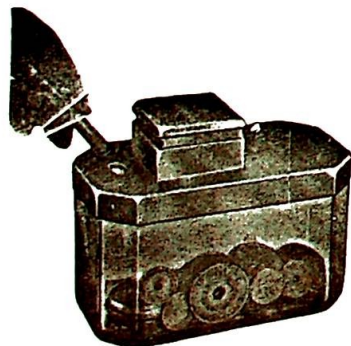
Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

« K L A R »

Fåes i banker over hele landet

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3b, Oslo

Telefon 33 18 34 - 33 32 37

WISBECH
ANFÆSSELHÅNDL.

Majorstua - Oslo

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.

Tlf. 21 69 06

**Tegn annonser
i
St. Olav!**

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsv. 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

Er Deres familie tilstrekkelig trygget?

Hos oss får De den forsikringsform

De har behov for

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00

OSLO

Melitta

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE

DRØYERE KAFFE

SØREN HANSSEN
Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

TUNGHØRTE

Har De hørsels-problemer? Anskaff Dem da et av våre nyeste godkjente **OTICON** høreapparater, hørebriller eller øre-modell.

AMERICAN NORWEGIAN OTICON

A. BRUCE

Fridtjof Nansens plass 6, 2. etg., Oslo. - Telefon 42 33 32.

Spesialforretning. 42 års praksis.

OTICON er Nordens mest solgte høreapparat.